

Ali boste kaj sušili sadje?

Kakor sedaj vse kaže, ni misliti, da bi mogli prodati vse sadje. Niti to ni gotovo, da bi mogli izvoziti vsa namizna jabolka najboljše kakovosti. Gotovo pa je, da bo ostala doma vsa slabejša kakovost jabolk, vse hruške in češplje, ki obetajo letos posebno obilen pridelek. Resno je treba torej misliti na to, kam s sadjem, ki ga ne bo mogoče prodati. Preveč resni so časi, da bi pridelek omalovaževali in prepuščali njega uporabo golemu slučaju. Pameten gospodar, ki gleda tudi v bodočnost, bo že sedaj mislil na to, kako bo v danih razmerah gospodaril tudi s sadjem, da bo kar največ zaleglo. Posebno je treba že sedaj pripraviti vse potrebne pripomočke, da se bo vse sadje, ki se sveže ne bo dalo na ta ali oni način uporabiti, predelalo v trpežno obliko za poznejšo domačo rabo ali pa tudi za prodaj.

Pri nas je vse preveč v navadi alkoholna uporaba sadja. Jabolka in hruške se v veliki večini predelajo v sadjevec, češplje gredo pa v žganje, pa je konec sadne uporabe v večjem obsegu. To že sploh ni pametno, še mnogo manj pa v današnjih časih, ko imamo alkoholnih pijač več ko preveč. Vina je toliko in je tako poceni, da se nikakor ne more izplačati, da bi še sadje predelovali v sadjevec. Tudi za žganje je tako dobro preskrbljeno, da bi prav lahko prebili brez sadnega žganja. Pijače torej dovolj povsod — tudi v najsiromašnejših pokrajinah naše države. Nismo pa tako dobro preskrbljeni z živili, vsaj povsod ne. Ali bi ne bilo torej pametno, da bi sedanje gospodarstvo spremenili v toliko, da bi omejili predelavo sadja v alkoholne pijače, pa bi ga začeli obratovati bolj v hrano, za kar je že od narave

sploh namenjeno! Na ta način se bomo preskrbeli z zdravo, tečno in dobro hrano za zimo in drugo leto. Če bomo imeli pa take rabe čez domačo potrebo, ni dvoma, da bi se ne prodala doma, če ne drugam vsaj v pasivne kraje, kjer tako primanjkuje živil in bodo hvaležni za vsako pomoč.

Za naše gospodarske prilike najboljši način predelave sadja v trpežno obliko je sušenje, ki je tako primerno za vsa sadna plemena, prav posebno pa še za češplje. Za ta način sadnega konserviranja ne potrebujemo posebnih, dragih pripomočkov in priprav, pa vendar lahko predelamo razmeroma velike količine sadja v lepo, dobro in trpežno rebo. Seveda nekaj pripomočkov pa le potrebujemo in je sedaj pred jesenjo treba misliti na nje in jih pripraviti, če hočemo, da bo šlo na jesen, ko bo začelo sadje zoreti, sušenje hitro in uspešno izpod rok. Pred vsem je treba spraviti v red stare oziroma si oskrbeti nove sušilnice.

Kakor se čuje od raznih strani, se marsikje zanimajo za sušenje, toda so v zadregi za sušilnice. Glede na sedanjo denarno stisko skoro ni zahtevati, da bi si gradili večje sušilnice, ker so za sedaj vendarle predrage. Brez izdatnih stroškov se pa dajo preurediti, oziroma predelati in popraviti stare sušilnice, kjer pa ni niti starih, si bo treba pomagati s preprostimi »paštbaric« ali »fernačamic«, kakor pravijo na Koroskem, ki si jih za silo zgradimo sami. Najlažje in brez posebnih načrtov si zgradimo tako zasilno sušilnico v kakem bregu ob potu v bližini sadovnjaka ali v sadovnjaku samem. V tleh si naredimo preprosto kurišče za debelejša drva ali

klade. Nad kuriščem je tanek obok, ki loči kurišče od sušilnega prostora; ali pa ju ločimo vodoravno z opeko, ki jo naložimo po železnih prečnicah in zamažemo z ilovico. Dimnik izpeljemo skozi zadnjo steno. Stene zgradimo iz kamna ali opeke, v sili jih spletemo tudi iz protja in na debelo omečemo zunaj in znotraj z ilovico, da drži toploto. Streha je lesena. V stropu pustimo primerno luknjo za oddušnik, ki ga speljemo skozi streho na plano. V eno stran sušilnega prostora, ki mora biti od kurišča ognjavarno ločen, naredimo vrata, da skozi odprtino vkladamo lese s sadjem. Lese leže na posebnem stojalu, ki je vdetano v sušilni prostor in se dado premikati kakor predal pri mizi. V majhnih

sušilnicah zadostuje kakih 5—6 les, ki stoje druga nad drugo po kakih 10 do 12 cm vsaksebi. Lese ali »dere« naj bodo prilično 60—70 cm široke in 1 m do 1.20 m dolge. Po lesah se umeri notranjščina sušilnice.

Da se sadje pravilno in razmeroma hitro suši, je neogibno potrebno, da se v sušilnem prostoru zrak izmenjava. To dosežemo na ta način, da naredimo skozi strop in streho oddušek, po katerem odhaja z vlago nasičen zrak. Obenem moramo pa skrbeti za dostop zunanjega zraka v sušilni prostor. To dosežemo, ako naredimo od dveh strani od zunaj v spodnji del sušilnega prostora po en predor, ki ga z zaklopnico lahko razširimo ali zožimo. H.

Zdr. Hugon Turk:

O zajedavcu ali parazitih

Povzročitelji kužnih in nalezljivih bolezni tudi med živalmi so razni zajedavci (paraziti) rastlinskega in živalskega izvora. So skoraj brez izjeme živa bitja, ki so prostemu človeškemu očesu nevidna in šele po izpopolnitvi drobnogledov so jih mogli ugotoviti, preiskati in jih spoznavati od vseh strani t. j. njihovo obliko, rast, razmnožitev in njihovo delovanje kot povzročitelji najbolj nevarnih živalskih bolezni.

Dokler ni takorekoč najmlajša naravoslovna znanost, bakteriologija, vse to razkrila ter dognala, da nima vsaka nalezljiva in kužna bolezen med ljudmi in živalmi svojega posebnega povzročitelja, je bil boj zoper te bolezni silno težaven, celo nemogoč. Neizmerna je zasluga te, danes že prav velike znanosti, da je nekdanji ogromen strah pred kugami in nalezljivimi boleznimi veliko svoje strahote izgubil. Ta znanost ni samo odkrila in spoznala povzročitelje bolezni, ampak je tudi iznašla sredstva in pokazala načine, kako se jih odvrta in zatira.

V naših krajih, ki spadajo med pokrajine zmernega podnebja, so glede bolezenskih povzročiteljev najvažnejša rastlinska mala bitja (mikroorganizmi),

katera so učenjaki-naravoslovci uvrstili v tri skupine gliv in sicer:

- a) glive plesen (plesni) ali plesnivke,
- b) glive kipljivke ali kalivke, in
- c) glive cepljivke ali bakterije (v ožjem pomenu besede).

Glive plesnivke so povzročiteljice plesni ali plesnobe n. pr. na kruhu, sadju, rastlinah ter živalskih in rastlinskih snoveh. V naravi imajo nalogo, da pospešujejo razkroj snovi, predvsem trošenje. Kot zajedavke napadajo razne žive rastline; tako poznamo: snetjavost ali snetje žita (pšenice, koruze, prosa), dalje medeno roso, strupeno roso, oidij i. t. d.

Glive kipljivke, kalivke ali kvasovke povzročajo kipenja, n. pr. alkoholno, kislo, gnilo i. dr. kipenje. Med njimi je nekaj strupenih, ki so nevarne človeškemu in živalskemu zdravju in življenju. Mnogo je tudi koristnih ter delujejo pri pokipevanju grozdnega in sadnega sladkorja v vinskem in sadnem moštu, pri varjenju piva, napravi kisa, vzhajanju testa (kruha), okisanju zelja in repe i. t. d., pogostokrat so celo neobhodno potrebne pri pridobitvi raznih živil in pokrepčil.

Glive cepljivke ali bakterije so najvažnejše, ker so med njimi najmnogostevilnejši in najnevarnejši povzročitelji človeških in živalskih kužnih bolezni. Vendar je tudi med temi glivami cepljivkami ali bakterijami nekaj neškodljivih, da celo prav mnogo silno koristnih ter za človeka, živali in rastline neobhodno potrebnih, ker bi brez njih ne bilo mogoče ravnotežja in reda v življenju teh bitij. Mnoge glive cepljivke (bakterije) napravljajo tudi barve, n. pr. povzročajo modro, rdečo, rumeno in drugačno mleko, rdeči kruh, rdečo moko itd.; ali napravljajo svetlobne pojave »forsificiranje«, tako svitanje gnilega lesa, svetlikanje mesa i. dr. So tudi take, ki povzročajo razne vonjave (prijetne »parfume«, neprijetne duhove). Zelo važni so takozvani »fermenti«, ki so nekaki kvasi ali droži, katere napravljajo bakterije kot kemijske preosnove in ki delujejo na razkroj oziroma na raztopitev

beljakovin (>peptoniziranje<). Povzročajo tudi različna kipenja ali vretja ogljikovih vodonov, n. pr. grozdnega in mlečnega sladkorja. Mnogotere napravljajo razne kisline, alkalije in pline (kot n. pr. CO_2 , H_2S , CH_4 i. t. d.). Cela vrsta bakterij je tudi, ki napravljajo begljive dišave, med njimi one, ki dajejo vinu, mleku, presnemu maslu (putru), siru, mesu i. dr. njihove značilne dišave (>boquet<). Vse te glive so kot rečeno zelo majhne, zato je treba za njihovo preiskovanje in proučevanje prav dobrih drobnogledov, v katerih se povečajo lahko 1000 do 5000krat. In kljub tej velikanski povečavi še mnogo gliv niso dozrli.

Za tako neizrečeno mala bitja je bilo potrebno pripraviti za njihovo merjenje posebno mero in zato so razdelili 1 milimeter še v 1000 delov in to mero imenujejo mikrometer ali mikron (to je 1 tisočinka milimetra).

Jesenska vinska razstava na ljubljanskem velesejmu

Glasom sklepa velesejmskega kmetijskega odbora priredi le-ta tudi letošnje jesen od 3. do 12. septembra obsežno kmetijsko razstavo, ki bo obsegala razne kmetijske panoge, predvsem vinarstvo, mlekarstvo in sirarstvo, čebelarstvo in zelenjadarstvo.

Kar tiče vinogradarstva, bo to usmerjeno na precej široki podlagi tako, da bodo mogle konkurirati med seboj ne samo vinarske zadruge, vinarska društva in trgovska podjetja, marveč tudi posamezni producenti z različnimi vinskimi pridelki iz dravske banovine.

Cela vinska razstava bo skupno v enem paviljonu (ne pa razstreseno v kohah po različnih paviljnih). Posameznim razstavljalcem, oziroma skupinam bo odmerjen gotov prostor po prav nizki odškodnini. Uredil si ga bo lahko vsak po svoje, toda po od velesejmskega kmetijskega odbora določenem načrtu. Tudi točenje v tem prostoru bo lahko vsak razstavljalec sam opravljal, toda po od-

borovih navodilih. Od skupička bo pa moral odstopiti gotov odstotek v kritje razstavnih stroškov. Tozadevna vabila s pojasnilom se bodo sicer kmalu razposlala posameznim korporacijam, vendar producenti, ki se hočejo udeležiti s svojimi vinskimi pridelki na tej razstavi, lahko že sedaj javijo velesejm. uradu v Ljubljani svojo udeležbo z navedbo vinskih sort, ki jih nameravajo razstaviti.

Razstava je sicer skupna, toda ker bo vsaka skupina, oziramo vsak razstavljalec za se, in bo lahko sam svoje blago točil, mu bo s tem dana ugodna prilika, da stopi osebno v stik z interesenti za njegov pridelek. Na ta način mora izostati večkrat neopravičen očitke in presode, češ, da točaji in prireditelji takih razstav dajejo prednost le gotovim razstavljalcem. Tako se bo marsikateri še septembra lahko pobahal s svojim lanskoskojenskim izbornim pridelkom.

Enako postopanje bo v mlekerskem, sirarskem in čebelarstem oddelku.

Rubežen zaradi neplačanih občinskih davščin

Neka občina pobira vse občinske trošarine na pijače sama po lastnem, za to najetem organu. — Pobiranje se izvršuje splošno v redu, le od enega gostilničarja nikakor ni mogoče izterjati dolžnih trošarinskih davščin. — Kaj naj storimo, da pride občina do plačila? — Ali naj se obrnemo na bansko upravo, da ona odredi prisilno izterjavo z rubežnijo? —

Za pobiranje občinskih trošarin na pijače veljajo v splošnem predpisi zakona o državni trošarini odnosno »Pravilnika za izvrševanje določil o bano-vinski in občinski trošarini« z dne 9. julija 1930, Službeni list banske uprave z dne 8. avgusta 1930, 17. kos, št. 91. — V Vašem primeru, ko pobira občina sama te trošarine, pa veljajo za prisilno izterjavanje določbe občinskega reda. V tem pogledu določa § 84. obč. reda za bivšo Kranjsko tako: Druge davščine (razen doklad k direktnim davkom), ki se morajo po zakonu ali po veljavnem sklepu občinskega odbora plačevati za občinske namene, pobira župan s svojimi ljudmi. Ako jih občani nočejo plačati, jih sme rubiti tako, kakor se rubi dolg na davkih. — (Enako določbo ima § 80. obč. reda za bivšo Kranjsko, za bivšo Koroško pa § 82. obč. reda).

Banska uprava za odreditev rubežni odnosno prisilne izterjatve nikakor ni poklicana. Ta način izterjave izvršuje po nalogu finančne direkcije davčna uprava le tedaj, ako pobirajo trošarine organi finančne kontrole.

V Vašem primeru more torej izvršiti vse postopanje edino občina sama.

V tem pogledu nekaj navodil. Predvsem je treba, da točno ugotovite znesek, ki ga mora plačati dotični gostilničar (točilec pijač). Točna odmera davščine natančno po višini, ki je bila dovoljena v odobrenem proračunu, je poglaviti pogoj za prisilno izterjavo. Ko ste ugotovili dolžni znesek, ki ga mora

plačati davčni zavezanec na zapadli občinski trošarini, mu dostavite — proti dostavnici — plačilni nalog, v katerem mora biti poleg natančnega naslova navedena višina zapadle davščine, ločeno za vsak trošarinski predmet. — Važno je, da je v plačilnem nalogu določen tudi termin z navedbo dneva, do katerega mora biti plačana občinska davščina — V njem navedite končno ta opomin: »Ako ne bo plačan zapadli znesek v določenem roku, se bo izvršila prisilna izterjava po rubežni v zmislu § 84. občinskega reda.«

Recimo, da davčni zavezanec ne bo plačal dolžnega zneska v določenem roku, pa se tudi ne bo pritožil zoper plačilni nalog. Tedaj — po preteku roka — postane plačilni nalog že pravomočen ter izvršljiv, a občina ima že pravico poseči po rubežni.

Ker smo omenili pritožbo, pristavljamo še nastopno: Davčni zavezanec bi imel pravico do pritožbe samo takrat, ako bi mu bila davščina odmerjena in predpisana drugače, nego se sme to zgoditi na podlagi zakonito dovoljene višine, odobrene po proračunu. Zato smo opozorili, da mora biti odmera točna. Ako je ta pravilna, predpisa trošarine odnosno plačilnega naloga sploh ne more izpodbijati s kako pritožbo. Vložil bi jo morda le iz nagajivosti, da plačilo zavleče, a vsaka taka pritožba bo a limine morala biti zavržena kot nedopustna. Zato v plačilnem nalogu ni potreben pravni pouk o pravici do pritožbe v kakem prizivnem (15 dnevnem) roku.

Opozarjamo, da se § 83. obč. reda za bivšo Kranjsko ne nanaša na primere, ko gre za plačilo že odobrene občinske davščine po sklepu občinskega odbora, ki je postal z odobritvijo proračuna pravomočen. Zato je plačilni nalog pravomočen takoj po preteku določenega roka, ki glede dobe ni omejen in ne predpisan, koliko mora ali sme znašati.

Priporočljivo je le, da naj bi se določil 15 dnevni plačilni rok zaradi enotnosti s postavno določenimi običajnimi prizivnimi roki.

Kar tiče prisilno izterjavo — je treba dvoje dejanj: rubežen ter izvršba, to je prodaja zarubljenih predmetov. Rubežen bo moralo pač vselej opraviti županstvo samo. Opozarjamo, da se smejo rubiti le premičnine (mobilarna eksekucija). Ako bi bila stranka uporna in bi skušala preprečiti rubežen — morda celo s silo, tedaj pa ima županstvo pravico, da se obrne na občeppravno (politično) oblastvo prve stopnje, to je na srezko načelstvo s prošnjo za izvršbo s

tako zvano »politično eksekucijo«. — Morebitno nasilje ima seveda tudi še za posledico kazensko sodno postopanje po ovadbi na državno tožilstvo. — Politična eksekucija obstoji v tem, da odredi sresko načelstvo k rubežni in k tej sledeči prodaji zarubljenih predmetov orožniško asistenco, sodelovati mora pa tudi organ občine. Le v izrednih primerih je mogoče, da izvrši rubežen in prodajo organ sreskega načelstva. Mislimo pa, da takih izrednih ukrepov niti treba ne bo, ker bodo davčni zavezanci pač toliko uvideli, da ne bodo v lastnem interesu poizkušali izbegavati plačilo davščin, naloženih jim na osnovi zakona.

Zavarovanje poljedelskih delavcev

Velika razlika med industrijskim in poljedelskim delavcem ne dopušča popolnoma enotnega sistema delavskega zavarovanja. Industrijski delavec je prava podoba modernega proletarca, ki izvrši v določenem času svoje delo v tovarni pri stroju in prejme za to svojo plačo (večinoma v gotovini), ne da bi obstojal kakšen ožji osebni ali drugačni stik med njim in med podjetnikom. Navadno podjetnik ali lastnik tovarne niti ne pozna svojih delavcev in celo obratno. Poljedelski delavci: hlapci, dekle, kosci, grabljice, pastirji itd. so takorekoč družinski člani delodajalca, saj izvršujejo skupno s podjetnikom in njegovo družino ista dela, stanujejo pod isto streho, jedo iste jedi za isto mizo itd. Neko podobnost med poljedelskim in tovarniškim delom so ustvarili šele večji modernejši poljedelski stroji. Vendar je razlika še vedno tako velika, da moderne države, n. pr. Nemčija, Avstrija itd. ustanavljajo delavske zavarovalnice ločene od splošnega zavarovanja industrijskih in obrtnih delavcev.

Dasiravno je Jugoslavija v prvi vrsti poljedelska in ne industrijska država, vendar nimamo še splošnega zavarovanja poljedelskih delavcev. Zakon o zavarovanju delavcev od 14. maja 1922 (§ 6)

z a č a s n o izloča poljedelske delavce iz zavarovalne obveznosti s pripombo, da se mora pravilnik za obvezno zavarovanje stalnih poljedelskih delavcev izdelati v enem letu potem, ko stopi zakon v veljavo (t. j. do 1. julija 1923), kar se pa ni zgodilo. Pač pa so zavarovani poljedelski delavci v okviru našega delavskega zavarovanja, ki so zaposleni pri poljedelskih strojih, gnanih z umetno ali živalsko silo, v kolikor so ogroženi od strojnega pogona.

Ker so se pri izvajanju tega zavarovanja pojavile težkoče, je Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu na predlog kmetovalcev iz Vojvodine na svoji seji dne 6. aprila 1925 sklenil, da se mora pri mlatilnicah na parni, motorni ali vodni pogon zavarovati poklicne strojnike, kurjače in vlačače p o i m e n s k o za slučaj bolezni in nezgode kakor ostalo industrijsko delavstvo, dočim je ostalo osebje pri mlatilnicah na parni, motorni, vodni in živalski pogon zavarovati k o l e k t i v n o (skupno) s a m o z o p e r nezgode po VII. mezdnem razredu. Ta način zavarovanja je ostal v veljavi do 31. decembra 1930.

S 1. januarjem 1931 je stopila v veljavo naredba g. ministra za socialno politiko in narodnega zdravja od 15. ok-

tobra 1930, števil. 18.174, katera dotoca (§ 8), da je od 1. januarja 1931 dalje poklicne strojnike, kurjače in vlačače pri mlatilnicah na parni, motorni ali vodni pogon, strežnike pri plugih, branah, sejalnica, kosilnicah, grabilnicah in strojih za izkopavanje zemeljskih pridelkov na motorni ali parni pogon zavarovati zoper bolezen in nezgode. Navedeno osobje je prijaviti s člansko prijavnico poimensko kakor industrijske in obrtne delavce.

Ostalo osobje pri poljedelskih strojih, n. pr. pri mlatilnicah na parni, vodni, motorni ali živalski pogon (gepelj), pri čistilnicah, strojih za robkanje koruze, prešah za seno in slamo, krmoreznicah, cirkularkah, mlinih za drobljenje zrna in sadja, stiskalnicah za sadjevec in vino, separatorjih za mleko, vodnih črpalkah, škropilnicah, strojih za rezanje zelja in repe itd., na motorni ali živalski pogon, pri sejalnica in kosilnicah na živalski pogon, pa je zavarovati kolektivno brez članske prijavnice samo zoper nezgode na osnovi letnega zaslužka Din 6000 (t. j. VII. mezdni razred). Pri kolektivnem zavarovanju se morajo vpoštevati tudi žena in otroci lastnika strojev. Kolektivno nezgodno zavarovanje nudi vse podpore ob obratni nezgodi, katere so predvidene v zakonu o zavarovanju delavcev: zdravnika, zdravila, bolnišnico, hranarino, rento z ozirom na višino delanezmožnosti — največ Din 6000 letno — pogrebno in rento vdovi, sirotam, ascendentom in descendentom smrtno ponesrečenega.

Jasno je, da je to zavarovanje velike važnosti tako za delavce kakor tudi za občine in gospodarje same, kajti brez navedenih podpor bi bili ponesrečeni delavci navezani edinole na podpore občin in karitativnost javnosti. Naj bo omenjeno dejstvo, da so nesreče pri mlatilnicah, slamoreznicah, cirkularkah itd. najpogostejše in težke — sorazmerno bolj pogoste in težje, kot nesreče v velikih tovarnah. Kolikokrat odtrga ali odreže tak stroj temu ali onemu delavcu zlasti nepredvidnemu mlatiču prste ali celo roko in ga tako napravi invalida

za vse življenje?! Ako dobi tak ponesrečenec samo Din 100 na mesec, znaša to letno Din 1200, v desetih letih 12.000 Din itd., itd. Taki ponesrečenci pa žive povprečno še 20 ali 30 let in dobivajo mesečno več sto dinarjev rente. Z ozirom na tako velika bremena so prispevki naravnost neznatni.

Prispevki za kolektivno zavarovanje zoper nezgode poljedelskih delavcev se računajo pri mlatilnicah na parni, motorni ali vodni pogon po številu konjskih sil in številu delovnih dni brez ozira na število zaposlenih delavcev od Din 5.20 naprej. Za ostale stroje navajamo sledečo tabelo prispevkov:

Pri mlatilnicah na gepelj dnevno Din 2.80; pri slamoreznicah, cirkularkah in strojih za rezanje zelja in repe Din 2.60; pri kosilnicah za žito brez avtomatičnega vezanja snopov Din 3.90; pri kosilnicah za travo Din 2.60; pri sejalnica Din —.30; pri čistilnicah Din —.90; pri mlinih za drobljenje zrna in sadja Din 1.40; pri strojih za robkanje koruze do 3 HP Din 3.90; pri strojih za robkanje koruze na gepelj Din 2.60; pri prešah za seno in slamo Din 3.90; pri vodnih črpalkah in škropilnicah Din —.50; pri separatorjih Din —.50.

Marsikoga bo zanimalo, koliko poljedelskih strojev imamo v Dravski banovini. Vsled tega je sestavil OUZD sledečo tabelo raznih poljedelskih strojev po stanju 31. maja 1932, in sicer po posameznih srezih. Interesantno bo primerjati analogne statistične ugotovitve v bodočnosti, ker bo iz njih razviden napredek racionalnega gospodarstva naših kmetov. Vseh poljedelskih strojev za elementarno ali živalsko silo imamo v Dravski banovini 13.233. Geplov je 6482, slamoreznic 3709, mlatilnic na motor 1634 itd. Zanimivo je, da je relativno največ poljedelskih strojev na Gorenjskem, akoravno je na Dolenjskem in Štajerskem poljedelstvo bolj razvito. Zemljevid, sestavljen na podlagi razmerja števila poljedelskih strojev in kmečkega prebivalstva bi pokazal jasno sliko, kje so naši kmetje gospodarsko najbolj napredni.

Pravni nasveti

Deževnica na vaški poti. L. K. T. Deževnico z vaše poti odpeljavajte na ob kraju ležeče parcele. Neki posestnik pa tega ne pusti. Vprašate, če more zahtevati odškodnino, ako bi mu napravili kaj škode. — Če se ni že od nekdanj odtakala deževnica na parcelo posestnika, ki se je brani, je ne morete sedaj kar naenkrat napeljavati na njegov svet. Če pa je že nad 30 let tja tekla, se je tudi sedaj ne bo mogel ubraniti. Sicer vam pa svetujemo, da cesto nasujete, ob kraju pa napravite jarek, po katerem naj se odteka voda, če ne drugam, v jamo, ki jo v to svrhu napravite in z mrežo pokrijete.

Razširjenje vozne služnosti. J. S. Gorenško. Sosed ima po vašem svetu pravico voziti do svojega travnika gnojno, odvažati pa travo in seno. Sedaj pa je na travniku odprl kamnolom, iz katerega vozi gramoz sam in drugi vozniki. Do kamnoloma ima sosed po svojem svetu še eno nekoliko daljšo pot, ki jo pa noče uporabljati. Vprašate, če mu lahko brinite ta povečan promet po vašem svetu. — Da. Služnosti se ne smejo razširjati. Ako v zadnjih 30. letih preko vašega sveta ni vozil gramoz s travnika, si ni mogel pridobiti te služnostne pravice. Tožiti ga morate na priznanje neobstoja služnostne pravice vožnje gramozu.

Po toči ne pomaga zvoniti. F. C. O. Vaša 22 letna hči je služila v mestu. Tam se je seznanila s 24-letnim kmečkim fantom in je v tej ljubezni postala mati in izgubila službo. Fant je prišel k vam na dom prosit, da vzamete hčerko domov, češ da se bo po Veliki noči z njo poročil. O Vel. noči je fant zopet prišel in odložil poroko, češ da so slabi časi. Od takrat dalje se pa fant izmika in pravi, da vaše hčerke ne bo poročil. Zvedeli ste, da bo na fantovem domu prevzel njegov starejši brat posestvo, ostali pa bodo dobili doto. Vprašate, kako bi vaši hčerki pripomogli do odškodnine. — Po sedanjem kazenskem zakonu se kaznuje z zapórom do 5 let, kdor zavede s tem, da zlorabi zaupanje spolno neomadeževane mladoletne deklice, to deklico v telesno združitev. Če n. pr. fant obljubuje neomadeževani deklici, ki še ni polnolita 21. leta, zakon, in se mu dekle vsled te obljube poda, je fant kaznjiv, če obljube ne drži. — Ker je vaša hči stara že 22 let, ne bo zapeljivec kazensko za to zapeljevanje odgovoren. Pač pa ga lahko toži vaša hči na civilno odškodnino in sicer tako za škodo, ker je zgubila službo kakor tudi za stroške poroda, za življenje skozi 42 dni po porodu in za odškodnino, ker je zgubila devištvo in ima manjše izgleda na poroko. Ko bo imela pravomočno sodbo v rokah, potem šele bo mogla rubiti imetek nezvestega fanta. Če bo fantova doto vključena na posestvu, lo bo

lahko zarubila. Obema strankama svetujemo mirno poravnavo brez tožbe.

Snog. M. L. J. Raz sosedovo streho se je v zadnjih dveh letih udiral sneg na vašo ograjo in vaš svet. Kljub opozorilu noče sosed napraviti na strehi državej, ki bi zadrževali sneg. Vprašate, kaj vam je ukreniti. — Svetujemo obema, da se mirno dogovorite. Ves sneg namreč ni vreden razburjanja, jeze in sovraštva, ki bo sledilo, ako Vašo pravico s tožbo uveljavite. Tožiti boste morali sosedu, da njemu ozir. njegovi hiši ne pristoji služnostna pravica, da se odklada sneg na vašo ograjo. Če bi pa sosed dokazal, da se je v zadnjih 30 letih redno raz njegovo streho udiral sneg neovirano na vaš svet, potem bo sosed pravdo dobil in ga ne boste mogli prisiliti, da napravi držaje na strehi.

Gozdna skupčija. B. M. S. O. — Leta 1885 je kupil vaš oče posestvo s pravico do gozdne skupčije. Skozi 45 let je Vaš oče vžival to gozdno posest skupaj z 32 sosesstniki. Po očetu ste podedovali posestvo in ste tudi sami vživali gozdno posest kakor vaš oče: dobivali ste potrebni stavbni les in deske. Sedaj se je les iz gozdne skupčije prodal. Priglasil se je pa kot upravičenec sin tistega, od kogar je vaš oče kupil posestvo, in trdi, da je pok. njegov oče vašemu pok. očetu prodal le posestvo, brez pravice do gozdne skupčije, ki da si jo je pridržal za sebe. Ugotovili ste, da v kupni pogodbi iz leta 1885 ta pravica do gozdne skupčije sploh ni omenjena in da je res v zemljiški knjigi ta pravica še vključena na prodajalca. — Pravica do gozdne skupčije pripade vam, ker jo je že vaš oče kupil, čeprav ni bila izrecno navedena v kupni pogodbi, pa lahko to potrdi še živa priča pogodbe. Tudi če bi te priče ne imeli, je pravica do skupčije vaša, ker ste jo z očetom skozi več kot 30 let nemoteno uživali in s tem to pravico priposestovali.

Sporna meja. K. T. Sr. P. — Kupili ste posestvo. Pri obhodu posestva sta manjkala dva mejnika in je prodajalec pokazal le mesti, kjer sta mejnika stala in so to potrdili tudi sosedje. Mejaša pri tem ogledu ni bilo poleg. Ker sili mejaš vedno bolj v vaš svet, vprašate, kako bi mogli natančno ugotoviti, kje da sta stala mejnika in kako bi iste postavili brez večjih stroškov. — Če je meja sporna, jo določi sodnik po zadnjem mirnem vživanju. Če gre za malenkostno razliko, vam svetujemo, da s sosedom sporazumno postavite manjkajoče mejnike; bolje je za par pedí popustiti sveta nasprotniku in to, po nasprotniku nesporno priznano mejo zamejiti, kakor pa zahtevati sodno komisijo na lice mesta.

Smreke na meji. A. H. G. — Sosed je zasadil svoj travnik s smrekami in sicer do 75 cm tik meje. Te smreke vam delajo škodo. Vprašate, kako sosedu prisiliti, da nasad odstrani. — Na svoji zemlji sme sosed

saditi kar hoče. Če vam pa tik meje zasajene smreke delajo škodo, imate pravico, da škodo preценite in sosedu tožite na odškodnino. Korenine, ki segajo v vašo zemljo, kakor tudi veje, ki segajo v vaš žranci prostor, smete izruvati oziroma posekati.

Odpisno dovoljenje. Kupili ste parcelo na prostovoljni javni dražbi. Kupnino ste že plačali, kljub temu pa prodajalec zavlačuje prepis parcele na Vaše ime. — Prodajalec je samo dolžan, da vam izstavi izjavo, na podlagi katere lahko sami zahtevate pri sodišču bremena prosti prepis parcele. Če ste torej plačali kupnino, prodajalec pa Vam noče izstaviti tozadevne odpisne izjave, boste morali prodajaleca za to tožiti. Opozorite ga pisмено in mu določite rok, po poteku roka pa tožite.

Sprejem v podoficirsko šolo. J. K. S. Zanimata se o podoficirskih šolah, kamor bi rad vstopil vaš sin in vprašate o vložitvi prošnje, stroških itd. — V podoficirsko šolo se sprejemajo mladeniči v času razpisa. Za sedaj so objavljeni razpisi za sprejem v sledeče šole: 1. Zrakoplovna (vzduhoplovna) podoficirska šola v Novem Sadu. V to se sprejmejo mladeniči v starosti od 17 do 21 let. Prošnjo je vložiti do 1. septembra na komandanta te šole. 2. Inženjerska podoficirska šola v Mariboru. Zahteva se ista starost, kakor za šolo pod 1 in je prošnjo vložiti pri komandantu šole do 15. septembra. 3. Bolničarska podoficirska šola v Nišu. Zahteva se enaka starost. Prošnjo je vložiti do 15. septembra. 4. Brodarska podoficirska šola v Šibeniku. Za to šolo se zahteva starost od 16 do 19 let. 5. Artilerijska podoficirska šola v Cupriji. Zahteva se starost 17 do 21 let. 6. Vojno-muzička šola v Vršacu. Zahteva se starost 14 do 18 let. Prošnjo je vložiti do 1. novembra. — Prošnjo za sprejem je kolekovati s kolekom za 5 Din. Zročnji je priložiti sledeče priloge: 1. Domovinski list (kolekovan za 20 dinarjev). 2. Krstni list (kolek za 20 Din). 3. Šolska izpričevala (kolekovano, če je staro za 20 Din). 4. Navršeno izpričevalo (kolek za 20 Din). 5. Pisмено dovoljenje očeta oziroma varuha, katerih podpis mora biti overovljen (kolek za 20 Din in za overovljenje pri sodišču ali notarju 10 Din). 6. Samski list (kolek za 20 Din). Za zadnji dve šoli se zahteva tudi doveza očeta ali varuha, da jamči za vse stroške in vso škodo državi, v slučaju, da bi bil sin po lastni krivdi iz šole odpuščen ali če bi sam izstopil. Pripominjamo, da prošnje in priloge v nobenem slučaju niso oproščene kolekovanja. Predno sestavite prošnjo preberite točno razpis, ki ga najdete nabitega pri okrajnem načelnstvu.

Intirjanje neplačane kupnine za posestvo. I. S. Prodali ste posestvo in ste se s kupcem dogovorili, da bo plačal eno tretjino

kupnine takoj, dve tretjini pa čez štiri mesece. Čeprav je ta doba že potekla, kupec ne plača in se bojuje, da bi v slučaju prisilne prodaje z izkupičkom niti kupnina ne bo pokrita. Radi bi predlagali rubež vseh kupčevih premoženin in vprašate kako ter če je to mogoče brez odvetnika. — Predno morete predlagati izvršbo (rubež) morate imeti v rokah pravomočni izvršilni naslov n. pr. sodbo, do katere pridete, če kupca tožite na plačilo zaostale kupnine. Če znaša vaša terjatev čez 6250 dinarjev, boste morali tožiti po odvetniku pri delnem (okrožnem) sodišču. Tožbo za manjšo terjatev pa lahko daste pri okrajnem sodišču na zapisnik. Podrobneje informacije boste pa dobili v slučaju tožbe pri odvetniku oziroma sodišču, če boste dali tožbo na zapisanik.

Znižanje prevžitka. J. L. Z. Ko ste bili še mladoletni ste prevzeli posestvo. Plačevati imate tako visok prevžitek, da vam je obstoj nemogoč. Radi bi dosegli znižanje istega. Ali je to mogoče? — Pri prevzemu bi bili morali premisliti, če boste zmogli prevžitek. Sedaj pa znižanje brez sporazuma s prevžitkarjem ne bo mogoče.

Poroštvo. F. L. H. Poroštvena izjava je veljavna le, če je pismena. Jamstveni list, kakor ste ga napisali v dopisu, je pravilno sestavljen in bo veljaven.

Zalitev v časopisu. M. M. Neki časopis je imenoma naštel osebe, ki izvršujejo obrt brez dovoljenja in jih je nazval »šušmarije«. Ali je dolžna prenesti tak očitek oseba, ki ni prizadeta. Ali je možno in kako zahtevati zadoščenje. Radi bi zvedeli tudi za dopisnika. — Če je bil kdo po krivici nazvan za »šušmarjac«, je to gotovo zanj žaljivo. Obrnite se na urednika dotičnega lista, ki bo gotovo popravil krivico, če se vam je res zgodila. V skrajnem slučaju lahko tožite urednika, ker pisca vam uredništvo najbrž ne bo izdalo. Kako je v tiskovnih pravdah postopati, ne bomo tu razlagali, ker bi itak ne znali sami sestaviti tožbe in nato obtožnice. Urednik lista je tudi dolžan natisniti popravek, ki ga mu pošlje oseba, katere ime je v zvezi z njenim delom ali življenjem omenjeno v listu. Popravek se mora poslati listu v šestih tednih po objavljenju besedila, ki se popravlja.

Pravni nasveti. B. R. J. V kopalnišče vodi pot mimo vaše parcele. Kopalci se pa ne drže samo pote ampak hodijo tudi po vaši parceli. Vprašate, kako bi to preprečili. — Postavite desko z napisom, da je prepovedano po vaši parceli hoditi. Če bi kdo kljub prepovedi hodil, ga lahko tožite.

Opustitev občinske poti. V. R. S. Občinska pot, ki je skoro nihče več ne rabi, pa je še vseeno v seznamu občinskih potov, se opusti s sklepom občinskega odbora, ki naj se predloži banski upravi v potrditev.